YBS Hukuk, Adana Avukatlık Bürosu Av. Yakup Buğrahan SEVDİ
https://www.ybshukuk.com.tr/danistay-10-daire-2025-4552-vatandaslik-basvurusu-dusen-hagb/

Danıştay 10. Dairesi 2025/4552 K. | Vatandaşlık başvurusu: düşen HAGB kaydına dayanan ret işlemi hukuka aykırı

Danıştay, 10. Dairesi, Esas No: 2023/5620, Karar No: 2025/4552, Karar Tarihi: 15.10.2025
Kararın resmi kaynağı

Danıştay 10. Daire Başkanlığı 2023/5620 E. , 2025/4552 K.

"İçtihat Metni"

T.C.

D A N I Ş T A Y

ONUNCU DAİRE

Esas No : 2023/5620

Karar No : 2025/4552

DAVACI : ...

DAVALILAR : 1- ... / ...

2- ... Bakanlığı / ANKARA

VEKİLLERİ : Huk. Müş. ...

DAVANIN KONUSU : Kırgızistan uyruklu davacı tarafından;

1- Evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak üzere yaptığı başvurunun 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi uyarınca reddedilmesine ilişkin İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün ...tarih ve ... sayılı işleminin,

2- Bu işlemin dayanağı olan, 06/04/2010 tarih ve 27554 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 72. maddesinin 5. fıkrasının son cümlesinde yer alan "…ile taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar..." ibaresinin

iptaline karar verilmesi istenilmektedir.

DAVACININ İDDİALARI :

Aslen 1944 yılında ana yurdundan Özbekistan’a sürgün edilen Ahıska Türkü bir ailenin ferdi olduğu, Kırgızistan’da liseden mezun olduktan sonra Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı bursu ile Türk üniversitelerinde eğitim alma hakkı kazandığı, 2003 yılından beri Türkiye’de ikamet ettiği, lisans öğrenimini Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamladığı, yüksek lisansını da aynı yerde tamamladığı, 2019 yılında İstanbul Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümünden doktora derecesi aldığı, 2020 yılının Kasım ayında Rus dış politikası ile ilgili kitabını yayımladığı, 2016-2021 yılları arasında Türkiye’nin önde gelen araştırma merkezlerinden biri olan ve Türk devlet kurumlarına bağlı olarak çalışan İran Araştırmaları Merkezinde kıdemli uzman ve dış politika koordinatörü olarak görev yaptığı, 2021-2022 yılları arasında Ankara Kriz ve Siyaset Araştırmaları Merkezinde kıdemli Avrasya uzmanı olarak görev yaptığı, yaklaşık on yılda çok sayıda makalesinin yayımlandığı, birçok radyo ve televizyon programında uluslararası konular ve Rusya ile ilgili yorumlar yaptığı, 2022 yılının Ağustos ayında yaptığı başvurunun, kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunduğundan bahisle reddedildiği, ilgili mevzuat hükümleri incelendiğinde Türk vatandaşlığına alınma talebiyle başvuruda

bulunacak kişilerin milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir halinin bulunup bulunmaması noktasında kişilerce işlenen suçların değerlendirilmesi aşamasında kanun koyucunun iradesinin, Devletin varlığına ve işleyişine yönelik olarak kamu düzenini ciddi düzeyde bozan suçları işleyenlerin Türk vatandaşı olmasının engellenmesi yönünde olduğunun anlaşıldığı, başvurusunun reddine gerekçe gösterilen mahkeme kararı ile hükmün açıklanmasının geri bırakıldığı, nitekim ...Asliye Ceza Mahkemesinin 05/12/2018 tarihli kararı ile geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşürüldüğü, bu durumda hakkında yapılan yargılama sonucu hükmün açıklanmasının geri bırakılması ve 5 yıllık denetim süresi sonunda davanın düşürülmesi, kasten yaralama suçunun niteliği ve mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde, anılan suçun Türk vatandaşı olmasına engel teşkil edecek mahiyette olmadığı, nitekim benzer durumda Danıştay tarafından verilmiş emsal kararların bulunduğu ileri sürülmektedir.

DAVALILARIN SAVUNMALARI :

Hükmün açıklanmasının geriye bırakılması gibi hukuki durumlardan yararlanılması suretiyle adli anlamda ülkemizde herhangi bir yaptırıma uğramayan yabancının, vatandaşlık kazanmak için yeterli ve gereken şartları sağlamadığını tanımlamak üzere Yönetmelik’in iptali istenilen kısmının tesis edildiği, Türk Vatandaşlığı Kanunu’nun 16. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendinde belirtilen “milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama” koşulunu açıklamaya yönelik olarak suç ve cezalara ilişkin kriterlerin belirlendiği, Devletin hükümranlık yetkisi gözetilerek, kamu yararına aykırı olmayacak şekilde ve dayanağı Kanun maddesinin açıklanması niteliğinde Yönetmelik'in iptali istenilen kısımlarının tesis edildiği, vatandaşlık başvurusunun reddine ilişkin işlemin de hukuka uygun olan Yönetmelik uyarınca tesis edildiği, bu nedenle, dava konusu düzenleyici işlem ve bireysel işlemin hukuka uygun olduğu savunulmaktadır.

DANIŞTAY TETKİK HAKİMİ :...

DÜŞÜNCESİ : 06/04/2010 tarih ve 27554 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 72. maddesinin 5. fıkrasının son cümlesinde yer alan "...ile taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar..." ibaresi yönünden davanın reddine, davacının evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak üzere yaptığı başvurunun reddedilmesine ilişkin ...tarih ve ... sayılı İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü işleminin iptaline karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

DANIŞTAY SAVCISI : ...

DÜŞÜNCESİ : Davacının evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak üzere yaptığı başvurunun 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi uyarınca reddedilmesine ilişkin İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün ... tarih ve ... sayılı işlemi ile bu işlemin dayanağı olan, 06/04/2010 tarih ve 27554 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Vatandaşlık Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 72. maddesinin 5. fıkrasının son cümlesinde yer alan "...ile taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar..." ibaresinin iptali istenilmektedir.

Olayda, Kırgızistan uyruklu davacının, eğitim görmek amacıyla 25/09/2003 tarihinde Türkiye'ye geldiği, 27/06/2016 tarihinde -04/09/2018 tarihinde Türk vatandaşı olan- ... ile evlenen ve bu evliliğinden bir çocuk sahibi olan davacı tarafından, evlenme yoluyla Türk vatandaşlığı kazanmak amacıyla yapılan başvuru üzerine Ankara İl Emniyet Müdürlüğünce yapılan tahkikat sonucunda; yabancının "kemiklerin kırılmasına sebebiyet verecek şekilde kasten yaralama" suçundan kaydı olduğunun tespit edildiği, 03/06/2005 tarihinde Ö.M. adlı kişi ile yaşadığı tartışmadan dolayı "kemiklerin kırılmasına sebebiyet verecek şekilde kasten yaralama" suçundan sanık olarak yargılandığı bu davada, ...Asliye Ceza Mahkemesinin... tarih ve E:..., K:... sayılı kararı ile 11 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, beş yıl denetim süresi uygulanmasına, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına yer olmadığına, beş yıl içinde başka suç işlemediği takdirde hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşürülmesine karar verilmesine hükmedildiği ve bu kararın itiraz edilmeden 21/10/2013 tarihinde kesinleştiği, ...Asliye Ceza Mahkemesinin ...tarih ve E:..., K:... sayılı ek kararı ile de geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşürüldüğü, daha sonra davacının 2017 yılında 5901 sayılı Kanun'un 11. maddesi, 2020 yılında ise 12. maddesi üzerinden yaptığı başvurularının da reddedildiği ve Yönetmelik'in 72. maddesinin 5. fıkrasına göre sakıncasının bulunduğunun bildirildiği, davacının aile birliği içinde yaşadığının, evlenme tarihinden önce veya sonra evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmadığının, uzun dönem ikamet izni ile kalmaya devam ettiğinin tespit edildiği, söz konusu suç kaydından dolayı Komisyonca olumsuz görüş verildiği ve İl emniyet tahkikat sonucu olumlu, Emniyet Genel Müdürlüğü arşiv sonucu olumlu, Milli İstihbarat Başkanlığı arşiv sonucu olumlu ve Komisyon görüşü olumsuz olan davacının evlenme yoluyla Türk Vatandaşlığını kazanmak için yaptığı başvurusunun İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün ... tarih ve ...sayılı işlemiyle reddedildiği görülmekte olup, İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün bu işlemi ile işlemin dayanağı olan, 06/04/2010 tarih ve 27554 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Vatandaşlık Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 72. maddesinin 5. fıkrasının son cümlesindeki "...ile taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış,

hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar..." ibaresinin iptali istemiyle dava açıldığı anlaşılmaktadır.

T.C Anayasası'nın 66/3 maddesinde, "Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir." hükmü bulunmaktadır.

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun "Türk vatandaşlığının kazanılması halleri" başlıklı 5. maddesinde, "Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır." hükmüne yer verilmiş, "Sonradan kazanılan vatandaşlık" başlıklı 9. maddesinde, "Sonradan kazanılan Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması ile gerçekleşir." kuralı getirilmiş, "Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması" başlıklı 10. maddesinde de, "Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz." kuralı yer almaktadır.

5901 sayılı Kanun'un "Başvuru için aranan şartlar" başlıklı 11. maddesinde, "Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda; (a) Kendi milli kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak, (b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmek, (c) Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek, (ç) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak, (d) İyi ahlak sahibi olmak, (e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek, (f) Türkiye'de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak, (g) Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak, şartları aranır." hükmü; "Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması" başlıklı 16. maddesinde, "(1) Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde; (a) Aile birliği içinde yaşama, (b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama, (c) Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama, şartları aranır. (2) Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde birinci fıkranın (a) bendindeki şart aranmaz. (3) Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde evlenmede iyiniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler." hükmü bulunmaktadır.

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 46. maddesine dayanılarak hazırlanmış Türk Vatandaşlık Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin "Araştırma, soruşturma ve geçerlilik süresi" başlıklı 72. maddesinin 5. bendinde ise, "İlgili kurumlarca yapılan araştırma sonucunda Anayasa ile kurulu devlet düzenini yıkma yolunda faaliyette bulunduğu, bu

faaliyetlerde bulunanlarla işbirliği yaptığı veya bunları maddi olarak desteklediği, Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne karşı yurt içinde veya dışında, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarla ilgili faaliyetlerde bulunduğu, isyan, casusluk ve vatana ihanet suçlarına katıldığı, silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve insan ticareti yaptığı veya bunlarla ilişki içerisinde bulunduğu tespit edilenler ile taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar Türk vatandaşlığını kazanamaz." kuralına yer verilmiştir.

T.C Anayasası'nın 66/3 maddesinde, "Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir." hükmü bulunmaktadır.

5901 sayılı Vatandaşlık Kanunu gereğince Türk vatandaşlığının nasıl, hangi şartlarda ve sürede kazanılacağı ya da kaybedileceği hususlarının, kanunilik ilkesi gereğince yasa ile düzenlenmiş olması gerekmektedir.

Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun "Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması" başlıklı 16. Maddesinin 1. bendinin (c) fıkrasında da, Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama, şartları aranır." hükmüne yer verilmek suretiyle yasa koyucu tarafından Türk vatandaşlığının sonradan kazanılmasında milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir halin bulunmaması şartı aranmış ve Kanunun gerekçesinde de, kamu düzeni ve milli güvenlik bakımından engel teşkil edecek haller açıklanmıştır.

Her ne kadar Türk vatandaşlığının sonradan kazanılmasında Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama şartının açıklamasına, dava konusu Yönetmeliğin 72. maddesinin 5. bendinde yer verilmişse de, bu bendin iptali istenen son cümlesinde; taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası gerektiren suçlar sayılmak suretiyle Türk Vatandaşlık Kanunu ve gerekçesinde yer almayan ilave şartlar getirilmiş ve Kanun koyucunun iradesine ve normlar hiyerarşisine aykırı olacak şekilde ve kanunun amacını aşar nitelikte düzenleme yapılmıştır.

Bu itibarla, Türk Vatandaşlık Kanununda aranmayan ilave şartların dava konusu Yönetmeliğin 72/5 maddesinin son cümlesindeki düzenleme ile getirildiği ve vatandaşlığın ancak kanunla kazanabileceği yolundaki Anayasa hükmünü ihlal eder nitelikte olduğu sonucuna varıldığından, kanunilik ilkesine aykırılık taşıyan dava konusu Yönetmelik hükmünün hukuka aykırı olduğu ve bu hükme dayalı olarak tesis edilen ve davacının evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak üzere yaptığı başvurunun 5901 sayılı Türk

Vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi uyarınca reddedilmesine ilişkin İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün ... tarih ve ... sayılı işlemi de hukuka aykırı hale geldiği için, dava konusu işlemlerin iptaline karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Onuncu Dairesince, Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra gereği görüşüldü:

MADDİ OLAY VE HUKUKİ SÜREÇ :

Kırgızistan uyruklu davacı, eğitim görmek amacıyla ilk olarak 25/09/2003 tarihinde Türkiye'ye giriş yapmıştır.

03/06/2005 tarihinde Ö.M. adlı kişi ile yaşadığı tartışmadan dolayı "kemiklerin kırılmasına sebebiyet verecek şekilde kasten yaralama" suçundan sanık olarak yargılandığı dava sonucunda ... Asliye Ceza Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararı ile 11 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, beş yıl denetim süresi uygulanmasına, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına yer olmadığına, beş yıl içinde başka suç işlemediği takdirde hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşürülmesine karar verilmesine hükmolunmuştur. Anılan karar itiraz edilmeden 21/10/2013 tarihinde kesinleşmiştir.

... Asliye Ceza Mahkemesinin...tarih ve E:..., K:... sayılı ek kararı ile geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşürülmesine karar verilmiştir.

27/06/2016 tarihinde -04/09/2018 tarihinde Türk vatandaşı olan- ... ile evlenen ve bu evliliğinden bir çocuk sahibi olan davacı tarafından, evlenme yoluyla Türk vatandaşlığı kazanmak amacıyla yapılan başvuru üzerine davacı ile 21/12/2022 tarihinde mülakat yapılmıştır. Mülakat formu incelendiğinde, Ankara İl Emniyet Müdürlüğünce yapılan tahkikat sonucunda; yabancının "kemiklerin kırılmasına sebebiyet verecek şekilde kasten yaralama" suçundan kaydının bulunduğu, 2017 yılında 5901 sayılı Kanun'un 11. maddesi, 2020 yılında ise 12. maddesi üzerinden başvurularının reddedildiği ve Yönetmelik'in 72. maddesinin 5. fıkrasına göre sakıncasının bulunduğunun bildirildiği, davacının aile birliği içinde yaşadığının, evlenme tarihinden önce veya sonra evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmadığının, uzun dönem ikamet izni ile kalmaya devam ettiğinin tespit edildiği, söz konusu suç kaydından dolayı Komisyonca olumsuz görüş verildiği anlaşılmıştır.

İl emniyet tahkikat sonucu olumlu, Emniyet Genel Müdürlüğü arşiv sonucu olumlu, Milli İstihbarat Başkanlığı arşiv sonucu olumlu ve Komisyon görüşü olumsuz olan davacının

başvurusu İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün ...tarih ve... sayılı işlemi ile reddedilmiştir.

Bunun üzerine 12/10/2023 tarihinde kayda giren dilekçe ile İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün ...tarih ve ... sayılı işleminin ve bu işlemin dayanağı olan, 06/04/2010 tarih ve 27554 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Vatandaşlık Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 72. maddesinin 5. fıkrasının son cümlesinde yer alan "...ile taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar..." ibaresinin iptali istemiyle bakılan dava açılmıştır.

İNCELEME VE GEREKÇE :

ESAS YÖNÜNDEN:

İlgili Mevzuat:

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun;

"Türk vatandaşlığının kazanılması halleri" başlıklı 5. maddesinde,

"Türk vatandaşlığı, doğumla veya sonradan kazanılır." hükmü;

"Sonradan kazanılan vatandaşlık" başlıklı 9. maddesinde,

"Sonradan kazanılan Türk vatandaşlığı, yetkili makam kararı veya evlat edinilme ya da seçme hakkının kullanılması ile gerçekleşir." hükmü;

"Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılması" başlıklı 10. maddesinde,

"Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen bir yabancı, bu Kanunda belirtilen şartları taşıması halinde yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilir. Ancak, aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz." hükmü;

"Başvuru için aranan şartlar" başlıklı 11. maddesinde,

"(1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılarda;

(a) Kendi milli kanununa, vatansız ise Türk kanunlarına göre ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak,

(b) Başvuru tarihinden geriye doğru Türkiye'de kesintisiz beş yıl ikamet etmek,

(c) Türkiye'de yerleşmeye karar verdiğini davranışları ile teyit etmek,

(ç) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden bir hastalığı bulunmamak,

(d) İyi ahlak sahibi olmak,

(e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmek,

(f) Türkiye'de kendisinin ve bakmakla yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmak,

(g) Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmamak,

şartları aranır." hükmü;

"Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması" başlıklı 16. maddesinde,

"(1) Bir Türk vatandaşı ile evlenme doğrudan Türk vatandaşlığını kazandırmaz. Ancak bir Türk vatandaşı ile en az üç yıldan beri evli olan ve evliliği devam eden yabancılar Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir. Başvuru sahiplerinde;

(a) Aile birliği içinde yaşama,

(b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak bir faaliyette bulunmama,

(c) Milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama,

şartları aranır.

(2) Başvurudan sonra Türk vatandaşı eşin ölümü nedeniyle evliliğin sona ermesi halinde birinci fıkranın (a) bendindeki şart aranmaz.

(3) Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan yabancılar evlenmenin butlanına karar verilmesi halinde evlenmede iyiniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler." hükmü;

"Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığının kazanılmasında usul ve esaslar" başlıklı 19. maddesinin 1. fıkrasında,

"Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılardan başvuru için gerekli şartları taşıyanların adına vatandaşlık dosyası düzenlenir ve karar verilmek üzere Bakanlığa gönderilir. Bakanlıkça yapılacak inceleme ve araştırma sonucunda durumu uygun bulunanlar Bakanlık kararı ile Türk vatandaşlığını kazanabilirler, uygun görülmeyenlerin talepleri ise Bakanlıkça reddedilir." hükmü;

"Yönetmelik" başlıklı 46. maddesinde,

"(1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." hükmü yer almaktadır.

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 46. maddesine dayanılarak hazırlanan ve 06/04/2010 tarih ve 27544 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun Uygulanmasına ilişkin Yönetmelik'in;

"Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılması ve müracaat makamlarınca başvurunun işleme alınmasında uygulanacak esaslar" başlıklı 25. maddesinde,

"(1) Kanunun 16 ncı maddesinde sayılan şartları taşıyanlar evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunabilir.

(2) Başvuruda bulunan yabancı hakkında müracaat makamlarınca araştırma yapılır. Araştırma sonucunda yabancının;

a) Bir Türk vatandaşı ile üç yıldan beri evli olmadığı,

b) Evliliğin boşanma veya müracaat tarihinden önce ölüm gibi nedenlerle son bulduğu,

c) Herhangi bir suçtan dolayı yargılamasının devam ettiği veya hükümlü ya da tutuklu olduğu,

ç) 26 ncı madde uyarınca istenen belgeleri ibraz edemediği, anlaşıldığı takdirde başvurusu kabul edilmez ve bu hususta ilgilisine gerekli tebligat yapılır.

(3) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancının eşi, sonradan Türk vatandaşlığını kazanmış ise evlilikte geçen sürenin hesaplanmasında Türk vatandaşlığını kazanma tarihi esas alınır." düzenlemesine;

"Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılmasında başvuru için gerekli belgeler" başlıklı 26. maddesinde,

(1) Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuruda bulunan yabancı adına müracaat makamlarınca aşağıda belirtilen belgelerden oluşan dosya düzenlenir:

a) İsteği belirten form dilekçe.

b) Türk vatandaşı eşe ait müracaat makamlarınca sistemden alınan nüfus kayıt örneği.

c) Kişinin hangi devlet vatandaşı olduğunu gösteren pasaport veya benzeri belge, vatansız ise temininin mümkün olması halinde buna ilişkin belge.

ç) Kişinin kimlik bilgilerini gösteren doğum belgesi veya nüfus kayıt örneği gibi belge.

d) Yerleşim yeri Türkiye’de bulunuyor ise en son tarihli ikamet tezkeresi.

e) Herhangi bir suç nedeniyle hakkında kesinleşmiş mahkeme kararı bulunuyor ise onaylı bir örneği.

f) Kişinin doğum tarihinin ay ve günü bulunmuyorsa, doğum tarihinin tamamlanması için ülkesinin yetkili makamlarından alınmış belge, belgenin temin edilememesi halinde ise 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 39 uncu maddesi gereğince işlem yapılmasını kabul ettiğine dair imzalı beyanı.

g) Hizmet bedelinin Maliye veznesine yatırıldığını gösteren makbuz." düzenlemesine;

"Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılmasında il emniyet müdürlüğünce yapılacak soruşturmaya ilişkin usul ve esaslar" başlıklı 28. maddesinde,

"(1) İl emniyet müdürlüğünce evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancının;

(a) Aile birliği içinde yaşayıp yaşamadığı,

(b) Evlilik birliği ile bağdaşmayacak şekilde fuhuş yapmak ve fuhuşa aracılık etmek gibi davranışlarının olup olmadığı,

(c) Türk vatandaşlığını kazanmasında milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir halinin bulunup bulunmadığı, hususları araştırılır ve oluşan olumlu veya olumsuz kanaat soruşturma formuna açık bir şekilde yazılır. Soruşturma formuna soruşturmaya ilişkin tutanaklar da eklenir.

(2) Soruşturması tamamlanan yabancının dosyası il müdürlüğüne iade edilir. Dosya gerekli inceleme ve araştırma yapılmak üzere il müdürlüğünce komisyona gönderilir." düzenlemesine;

"Türk vatandaşlığının evlenme yoluyla kazanılmasında komisyon tarafından yapılacak işlemler ve uygulanacak esaslar" başlıklı 29. maddesinde,

"(1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı ve eşi, komisyon tarafından ayrı ayrı ve birlikte mülakata tabi tutulmak suretiyle evliliğin gerçek bir evlilik ya da Türk vatandaşlığını kazanmak amacıyla yapılmış bir evlilik olup olmadığı araştırılır.

(2) Mülakat sonucunda oluşan kanaat evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılmasına ilişkin mülakat formuna yazılır. İl müdürlüğünce dosya karar alınmak üzere Bakanlığa gönderilir." düzenlemesine;

"Araştırma, soruşturma ve geçerlilik süresi" başlıklı 72. maddesinde,

"(1) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı hakkında yerleşim yerinin bulunduğu güvenlik birimlerince soruşturma, Milli İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı ile Emniyet Genel Müdürlüğünce de arşiv araştırması yapılır. Komisyon tarafından gerekli görülmesi halinde kamu görevlileri aracılığı ile soruşturma yaptırılabilir.

(2) Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancı hakkında 28 inci madde uyarınca yerleşim yerinin bulunduğu güvenlik birimlerince yapılan soruşturma sonucunda evliliğin Türk vatandaşlığını kazanmak amacıyla yapılıp yapılmadığına dair olumlu veya olumsuz bir kanaate varılamaması halinde Türk vatandaşı eşin yakınlarının ifadelerine de başvurulmak suretiyle kanaat oluşuncaya kadar periyodik olarak soruşturma işlemine devam edilir.

(3) Güvenlik soruşturması ve arşiv araştırmasının usulleri ilgili kurumlarla birlikte Bakanlıkça belirlenir.

(4) Türk vatandaşlığını kazanmak veya kaybetmek isteyen kişi hakkında yapılan araştırma ve soruşturma bir yıl geçerlidir, ancak gerekli görülen hallerde bu süre beklenmeksizin yeniden araştırma ve soruşturma yaptırılabilir.

(5) İlgili kurumlarca yapılan araştırma sonucunda Anayasa ile kurulu devlet düzenini yıkma yolunda faaliyette bulunduğu, bu faaliyetlerde bulunanlarla işbirliği yaptığı veya bunları maddi olarak desteklediği, Türkiye Cumhuriyetinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğüne karşı yurt içinde veya dışında, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamına giren suçlarla ilgili faaliyetlerde bulunduğu, isyan, casusluk ve vatana ihanet suçlarına katıldığı, silah ve uyuşturucu madde kaçakçılığı, insan kaçakçılığı ve insan ticareti yaptığı veya bunlarla ilişki içerisinde bulunduğu tespit edilenler ile taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar Türk vatandaşlığını kazanamaz." düzenlemesine yer verilmiştir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun;

"Duruşmanın sona ermesi ve hüküm" başlıklı 223. maddesinde,

"(1) Duruşmanın sona erdiği açıklandıktan sonra hüküm verilir. Beraat, ceza verilmesine yer olmadığı, mahkumiyet, güvenlik tedbirine hükmedilmesi, davanın reddi ve düşmesi kararı, hükümdür. ...

(8) Türk Ceza Kanununda öngörülen düşme sebeplerinin varlığı ya da soruşturma veya kovuşturma şartının gerçekleşmeyeceğinin anlaşılması hallerinde, davanın düşmesine karar

verilir. Ancak, soruşturmanın veya kovuşturmanın yapılması şarta bağlı tutulmuş olup da şartın henüz gerçekleşmediği anlaşılırsa; gerçekleşmesini beklemek üzere, durma kararı verilir. Bu karara itiraz edilebilir." hükümleri;

"Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması" başlıklı 231. maddesinde,

"... (5) Sanığa yüklenen suçtan dolayı yapılan yargılama sonunda hükmolunan ceza, iki yıl veya daha az süreli hapis veya adli para cezası ise; mahkemece, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir. Uzlaşmaya ilişkin hükümler saklıdır. Hükmün açıklanmasının geri bırakılması, müsadereye ilişkin hükümler hariç, kurulan hükmün sanık hakkında bir hukuki sonuç doğurmamasını ifade eder. ...

(8) Hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanık, beş yıl süreyle denetim süresine tabi tutulur. Denetim süresi içinde, kişi hakkında kasıtlı bir suç nedeniyle bir daha hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilemez. ...

(10) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlenmediği ve denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere uygun davranıldığı takdirde, açıklanması geri bırakılan hüküm ortadan kaldırılarak, davanın düşmesi kararı verilir.

(11) Denetim süresi içinde kasten yeni bir suç işlemesi veya denetimli serbestlik tedbirine ilişkin yükümlülüklere aykırı davranması halinde, mahkeme hükmü açıklar. ..." hükümleri yer almaktadır.

HUKUKİ DEĞERLENDİRME:

1- Dava Konusu Yönetmelik Kuralı Yönünden:

Anayasanın 124. maddesinde, Cumhurbaşkanı, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabileceği hükmüne yer verilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti idari teşkilat yapısı içinde yer alan Bakanlıklar ile diğer kamu kurum ve kuruluşları, görev alanlarına ilişkin olarak yönetmelik dışında, yönerge, tebliğ, genelge talimat gibi çeşitli adlar altında da düzenleme yapabilmektedirler. Ancak bu düzenlemeler arasında uyulması gereken "normlar hiyerarşisi" kuramına göre hukuk düzeni, farklı kademede yer alan Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik ve diğer düzenleyici işlemlerden oluşan birçok normu içermekte ve her norm geçerliliğini bir üst basamakta yer alan normdan almaktadır. Bu nitelikleri gereği, dayandıkları üst hukuk normlarına uygun hükümler ihtiva etmeleri gerekmektedir.

Normlar hiyerarşisine göre kanundan sonra gelen tüzük, yönetmelik, genelge, tebliğ, talimat gibi düzenlemelerin ancak kanunda verilmiş olan hakkın kullanılmasının açıklanması ile ilgili olacağı, bu metinlerde kanun ile verilmiş olan hakkı genişletici veya daraltıcı mahiyette hükümlere yer verilemeyeceği hukukun genel ilkelerindendir.

İdarenin düzenleyici idari işlem tesis etme yetkisinin "yasama yetkisinin asliliği ve devredilmezliği" ilkesinin bir sonucu olarak ikincil nitelikte kural koyma yetkisi olduğu göz önüne alındığında; söz konusu yetkinin kanunların çizdiği çerçeve içinde kalması ve kanunlara uygun olarak kullanması zorunludur. Bu bağlamda kanunun öngördüğü düzenleme yetkisinin yine kanunda belirtildiği gibi kullanılması, kanun hükmü bir konunun yönetmelikle düzenlenmesini öngörüyorsa düzenlemenin yönetmelikle yapılması, ayrıca normlar hiyerarşisinde yönetmeliğe göre daha alt düzeyde yer alan düzenleyici işlemlerin yönetmelikle çizilen sınırı aşmaması ve yönetmeliğe uygun olması bir diğer zorunluluktur.

Vatandaşlık, gerçek kişileri devlete bağlayan hukuki bağı ifade etmekte olup; kişinin hak (kamu hizmetine girme, milletvekili seçilme hakkı vb.) ve yükümlülüklerini (askerlik, vergi vb.) belirleme, yabancı ve vatansızlardan ayırma bakımından temel bir işleve sahiptir. Aynı zamanda, belirtilen niteliğine bağlı olarak kişiye sıkı sıkıya bağlı bir haktır.

Vatandaşlığın, kişi ile devlet arasındaki bahse konu karşılıklı hak ve yükümlülükleri doğurması, kamu düzeni ve milli güvenlik ile doğrudan ilgili olması nedeniyle, üzerinde hiçbir ihtilaf bulunmayan devletler hukuku anlayışına göre her devlet, hangi fertlerin kendi vatandaşı olduğunu ve olabileceğini kanunlarıyla belirleme serbestisine sahiptir (Ergin Nomer, Vatandaşlık Hukuku, Filiz Kitabevi, 2002, s. 5). Nitekim, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 66. maddesinde, "Vatandaşlık, kanunun gösterdiği şartlarla kazanılır ve ancak kanunda belirtilen hallerde kaybedilir." hükmü yer almaktadır.

Bununla birlikte, Devletin bu konuda, hükümranlık (egemenlik) hakkına dayanan geniş takdir yetkisinin bulunduğu açık olup, kanunda aranan şartları taşısa dahi bu durum, vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamamaktadır. Esasen bu husus, 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 10. maddesinin 1. fıkrasında da açıkça hükme bağlanmıştır.

5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 11. maddesinde Türk vatandaşlığının "genel olarak kazanılması", 16. maddesinde ise "evlenme yoluyla kazanılması" için başvuru sahiplerinin taşıması gereken şartlar belirlenmiş, her iki maddede de Türk vatandaşlığına alınma hususunda Devletin hükümranlık yetkisi gözetilerek "milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama", şartlar arasında sayılmıştır.

Buna göre, 5901 sayılı Kanun'un uygulamasını göstermek ve uygulamada yeknesaklığı sağlamak üzere çıkarılan dava konusu Yönetmeliğin iptali istenilen kuralıyla, Kanun'un 16.

maddesinde evlenme yoluyla Türk vatandaşlığının kazanılması için başvuru sahiplerinin taşıması gereken şartlar arasında sayılan "milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek bir hali bulunmama" şeklindeki yasal koşulun anlam ve kapsamına açıklık getirilmek suretiyle milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından vatandaşlığa alınmada engel teşkil edecek suç ve cezalara ilişkin kriterler belirlendiği, belirlenen bu kapsamın milli güvenlik ve kamu düzenine uygunluk kiterlerini karşıladığı, dolayısıyla Devletin bu konudaki hükümranlık (egemenlik) hakkına dayanan geniş takdir yetkisinin kamu yararı ve hizmet gereklerine uygun olarak kullanıldığı anlaşıldığından, davalı Cumhurbaşkanlığınca yasal yetki çerçevesinde çıkarılan dava konusu kuralda dayanak Kanun'a ve hukuka aykırılık bulunmamaktadır.

Nitekim; aynı düzenlemenin ve bu düzenlemeye istinaden tesis edilen bireysel işlemin iptali istemiyle başka bir davacı tarafından açılan dava sonucunda, dava konusu düzenleme bakımından Danıştay Onuncu Dairesinin 15/10/2020 tarih ve E:2015/1612, K:2020/3837 sayılı kararı ile davanın reddine karar verilmiş, kararın bu kısmı Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 25/10/2021 tarih ve E:2021/2016, K:2021/2025 sayılı kararı ile onanarak kesinleşmiştir.

2- Dava Konusu Uygulama İşlemi Yönünden:

Yukarıda aktarıldığı üzere, her ne kadar davacının Türk vatandaşlığına alınma başvurusunun reddine ilişkin dava konusu işlemin dayanağı olan Türk Vatandaşlık Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 72. maddesinin 5. fıkrasının son cümlesinde yer alan "... ile taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar..." ibaresi yönünden davanın reddine karar verilmişse de, bireysel işlemin hukuka uygunluk denetiminin ayrıca yapılması gerekmektedir.

Uyuşmazlıkta, 03/06/2005 tarihinde müşteki Ö.M. adlı kişi ile yaşadığı tartışmadan dolayı “kemiklerin kırılmasına sebebiyet verecek şekilde kasten yaralama” suçundan davacının sanık olarak yargılandığı dava sonucunda; müştekinin iddiası, Bakırköy Adli Tıp Şube Müdürlüğünün 28/10/2010 tarihli raporu, müştekinin ve sanığın ifadelerine göre sanığın müştekinin kız arkadaşına baktığı iddiası üzerine taraflar arasında başlayan tartışmanın kavgaya dönüştüğü, kavga sırasında müştekide parmak çıkığı ve yumuşak doku yaralanmaları oluştuğu göz önüne alınarak ... Asliye Ceza Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:... sayılı kararı ile davacının 11 ay 20 gün hapis cezası ile cezalandırılmasına, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, beş yıl denetim süresi uygulanmasına, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmasına yer olmadığına, beş yıl içinde başka suç işlemediği takdirde hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşürülmesine karar verilmesine hükmolunduğu, anılan

kararın itiraz edilmeden 21/10/2013 tarihinde kesinleştiği, ... Asliye Ceza Mahkemesinin ...tarih ve E:..., K:... sayılı ek kararı ile geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak davanın düşürülmesine karar verildiği ve davacının bahse konu ek karardan sonra evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak üzere başvuru yaptığı anlaşılmaktadır.

Buna göre, uyuşmazlığın çözümlenebilmesi için, öncelikle, hükmün açıklanmasının geri bırakılması (HAGB) kurumunun çerçevesi ile HAGB hükmünün hukuki anlam ve sonuçlarının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

Anayasa Mahkemesinin 01/06/2023 tarih ve E:2022/120, K:2023/107 sayılı kararında belirtildiği üzere; HAGB kurumu, Avrupa ülkelerinin bir kısmının ceza mevzuatında da yer almaktadır. İlk olarak Anglo-Sakson hukukunda ortaya çıkan, ardından özellikle 1950'li yıllardan sonra Kıta Avrupası ceza hukukuna girmiş olan bu kurum, ceza yargılaması sonunda sanık hakkında kurulan mahkumiyet hükmünün belirli şartlar altında hukuki sonuç doğurmaması esasına dayanmaktadır. Hakim, sanığın mahkumiyetine karar vermekle birlikte mahkumiyet hükmünün açıklanmasını belirli bir süreyle ertelemekte ve sanığı bu süre içinde denetim altında tutmaktadır. Tabi tutulduğu denetim süresi içinde yeni bir suç işlemeyen ve yükümlülüklere uygun davranan sanık hakkındaki mahkumiyet kararı ortadan kaldırılmaktadır. Böylece deneme süresini başarıyla geçirmiş olan sanık, hükümlü olma süreci dışına çıkarılmaktadır. Sanıkların toplumda suçlu olarak damgalanmaması ve topluma normal bireyler olarak tekrar kazandırılması, kurumun temel amaçlarındandır.

Bu kurumu düzenleyen ulusal mevzuat hükmü olan, 5271 sayılı Kanun'un 231. maddesi, denetim süresi içinde kasten yeni bir suçun işlenmemesi ve yükümlülüklere uygun davranılması halinde, geri bırakılan hükmün ortadan kaldırılarak kamu davasının 5271 sayılı Kanun'un 223. maddesi uyarınca düşürülmesi sonucunu doğurduğundan bu özelliğiyle sanık ile devlet arasındaki cezai nitelikteki ilişkiyi sona erdiren düşme nedenlerinden birini oluşturmaktadır. Dolayısıyla kişi hakkında verilen HAGB kararı, ceza niteliğinde olmayıp kişiyi ceza tehdidi altında bırakmaktan ibarettir.

Yine Anayasa Mahkemesinin 25/02/2021 tarih ve 2018/23214 başvuru numaralı kararında belirtildiği üzere; masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında "Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz." şeklinde düzenlenmiştir. Anayasa’nın 36. maddesinde ise herkesin iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahip olduğu belirtilmektedir. Anılan maddeye adil yargılanma ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dahil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, kendisine bir suç isnat edilen herkesin suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar suçsuz sayılacağı düzenlenmiştir. Bu

itibarla masumiyet karinesi, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkının bir unsuru olmakla beraber suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimsenin suçlu sayılamayacağına dair 38. maddesinin dördüncü fıkrasında ayrıca düzenlenmiştir.

Masumiyet karinesi, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır. Anılan karine, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına almaktadır. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz.

Adil yargılanma hakkının bir unsuru olan masumiyet karinesinin sağladığı güvencenin iki yönü bulunmaktadır.

Güvencenin ilk yönü; kişi hakkındaki ceza yargılaması sonuçlanıncaya kadar geçen, bir başka ifadeyle kişinin ceza gerektiren bir suçla itham edildiği (suç isnadı altında olduğu) sürece ilişkin olup suçlu olduğuna dair hüküm tesis edilene kadar kişinin suçluluğu ve eylemleri hakkında erken açıklamalarda bulunulmasını yasaklar. Güvencenin bu yönünün kapsamı sadece ceza yargılamasını yürüten mahkemeyle sınırlı değildir. Güvence aynı zamanda diğer tüm idari ve adli makamların da işlem ve kararlarında, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kişinin suçlu olduğu yönünde ima ya da açıklamalarda bulunmamasını gerekli kılar. Dolayısıyla sadece suç isnadına konu ceza yargılaması kapsamında değil ceza yargılaması ile eş zamanlı olarak yürütülen diğer hukuki süreç ve yargılamalarda da (idari, hukuk, disiplin gibi) masumiyet karinesi ilkesine özen gösterilmesi gerekir.

Güvencenin ikinci yönü ise, ceza yargılaması sonucunda mahkumiyet dışında bir hüküm kurulduğunda devreye girer ve daha sonraki yargılamalarda ceza gerektiren suçla ilgili olarak kişinin masumiyetinden şüphe duyulmamasını, kamu makamlarının toplum nezdinde kişinin suçlu olduğu izlenimini uyandıracak işlem ve uygulamalardan kaçınmasını gerektirir.

Yukarıda alıntılanan ilkeler uyarınca, ceza gerektiren herhangi bir suç isnat edilen ancak kesin olarak mahkum edilmemiş bulunan bir kişiye yönelik hukuki kararın kişinin suçlu olduğu yönünde bir görüşü yansıtması halinde masumiyet karinesinin ihlal edilmiş olacağı açıktır.

Uyuşmazlıkta, davalı idarenin savunma dilekçesinden, davacının evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak üzere yaptığı başvurunun reddine yönelik dava konusu işlemin dayanağını, davacı hakkında "kemiklerin kırılmasına sebebiyet verecek şekilde kasten

yaralama” suçuna ilişkin olarak ... Asliye Ceza Mahkemesinin... tarih ve E:..., K:... sayılı kararı ile verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Dava konusu işleme dayanak alınan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı, davacının başvurusundan ve dava konusu işlemin tesis edilmesinden önce ... Asliye Ceza Mahkemesinin ... tarih ve E:..., K:...sayılı ek kararı ile davacının denetim süresi içerisinde kasten yeni bir suç işlemediği, tedbirlere ilişkin yükümlülüklere uygun davrandığı, hakkında başkaca bir hükmün açıklanmasının geri bırakılması hükmünün bulunmadığı gerekçeleriyle kaldırılmış ve davanın düşürülmesine karar verilmiştir.

Dolayısıyla, davacının “kemiklerin kırılmasına sebebiyet verecek şekilde kasten yaralama” suçunu işlediği iddiasıyla yürütülen ceza kovuşturması sonucunda davanın düşmesine karar verilmesi ile sanık (davacı) ile devlet arasındaki cezai nitelikteki ilişki sona ermiş, davacının üzerine atılı suçu işlediğine yönelik ceza mahkemesi kararı ortadan kalkmıştır. Bu haliyle davacının başvurduğu ve dava konusu işlemin tesis edildiği tarih itibarıyla ortada herhangi bir ceza mahkemesi hükmü bulunmadığı hususunda duraksamaya yer yoktur.

Davacının sanık sıfatıyla yargılandığı kovuşturma sonucunda davanın düşürülmesine kararı verildiği dikkate alındığında, düşme kararından önce verilen ve düşme kararı sonucu hukuken ortadan kalkan hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının idari işlemlere esas alınmasının, masumiyet karinesinin ihlali niteliğinde olacağı açıktır.

Bu durumda; davacı hakkında yürütülen kovuşturma sonucunda verilen hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının, ... Asliye Ceza Mahkemesinin...tarih ve E:..., K:... sayılı ek kararı ile kaldırılarak davanın düşürülmesine karar verilmiş olması nedeniyle, masumiyet karinesi de gözetildiğinde, davacının milli güvenlik ve kamu düzeni bakımından engel teşkil edecek hali bulunduğundan bahisle Türk vatandaşlığına alınma talebiyle yaptığı başvurunun reddine ilişkin işlemde hukuka uyarlık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öte yandan; dava konusu uygulama işleminin yukarıda belirtilen gerekçeyle iptal edilmesinin, davacının doğrudan Türk vatandaşlığına alınması sonucuna doğurmayacağı, davalı idare tarafından mevzuatın aradığı diğer hususlar yönünden ve takdir yetkisi çerçevesinde yeniden bir değerlendirme yapılarak sonucunda olumlu veya olumsuz yeni bir işlem tesis edilebileceği muhakkaktır.

KARAR SONUCU :

Açıklanan nedenlerle;

1. 06/04/2010 tarih ve 27554 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türk Vatandaşlığı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmelik'in 72. maddesinin 5. fıkrasının son cümlesinde

yer alan "...ile taksirli suçlar hariç olmak üzere ertelenmiş, zamanaşımına uğramış, hükmün açıklanması geriye bırakılmış, paraya çevrilmiş veya affa uğramış olsa dahi, altı aydan fazla hapis cezası alanlar..." ibaresi yönünden DAVANIN REDDİNE,

2. Davacının evlenme yoluyla Türk vatandaşlığını kazanmak üzere yaptığı başvurunun 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu'nun 16. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi uyarınca reddedilmesine ilişkin İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünün ...tarih ve ... sayılı işleminin İPTALİNE,

3. Ayrıntısı aşağıda gösterilen toplam ... TL yargılama giderinin haklılık oranına göre 1/2'si olan … TL'nin davacı üzerinde bırakılmasına, 1/2'si olan… TL'nin ise davalı idarelerden alınarak davacıya verilmesine,

4. Karar tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca ...TL vekalet ücretinin davacıdan alınarak davalı idarelere verilmesine,

5. Posta gideri avansından artan tutarın kararın kesinleşmesinden sonra davacıya iadesine,

6. Bu kararın tebliğini izleyen günden itibaren 30 (otuz) gün içinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'na temyiz yolu açık olmak üzere, 15/10/2025 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.